Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA ŽANA RIŠĀRA DELATŪRA
[*JEAN RICHARD DE LA TOUR*]
SECINĀJUMI
sniegti 2024. gada 11. janvārī [1]

Lieta C-20/23

SF
pret
MV,
Instituto da Segurança Social IP,
Autoridade Tributária e Aduaneira,
Cofidis SA – Sucursal em Portugal,
piedaloties
***José da Costa Araújo* kā maksātnespējas administratoram,**

(*Tribunal da Relação do Porto* (Portu apelācijas tiesa, Portugāle) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesu iestāžu sadarbība civillietās – Direktīva (ES) 2019/1023 – Maksātnespējas procedūras – Pieteikums par parādu dzēšanu – Parādsaistību izslēgšana attiecībā pret nodokļu administrāciju un sociālā nodrošinājuma sistēmu – Pamatojuma nepieciešamība

I. Ievads

1. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2019/1023 (2019. gada 20. jūnijs) par preventīvās pārstrukturēšanas regulējumu, parādsaistību dzēšanu un diskvalifikāciju un ar pārstrukturēšanu, maksātnespēju un parādsaistību dzēšanu saistīto procedūru efektivitātes palielināšanas pasākumiem, un ar ko groza Direktīvu (ES) 2017/1132 (Direktīva par pārstrukturēšanu un maksātnespēju) [2] 23. panta 4. punktu, kā arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartas [3] 16. pantu.

2. Šis lūgums ir ticis iesniegts strīda ietvaros starp par maksātnespējīgu kļuvušu fizisku personu SF (turpmāk tekstā – "parādnieks") un, citu starpā, *Instituto da Segurança Social IP* (Sociālā nodrošinājuma iestāde, Portugāle) un *Autoridade Tributária e Aduaneira* (Nodokļu un muitas iestāde, Portugāle) saistībā ar pieteikumu par parādsaistību dzēšanu, ko SF iesniedzis pret viņu uzsāktās maksātnespējas procedūras gaitā.

1 Oriģinālvaloda – franču.

2 OV 2019, L 172, 18. lpp.

3 Turpmāk tekstā – "Harta".

3. Sekojot Tiesas lūgumam, savā juridiskajā analīzē koncentrēšos uz jautājumu par dalībvalstu iespēju no pilnīgas parādsaistību dzēšanas izslēgt nodokļu un sociālā nodrošinājuma prasījumus, respektīvi, uz otro prejudiciālo jautājumu.

4. Ierosināšu Tiesai nospriest, ka dalībvalstis var izslēgt nodokļu un sociālā nodrošinājuma prasījumus no Direktīvas 2019/1023 20. pantā paredzētās pilnīgas parādsaistību dzēšanas, pamatojoties uz šīs direktīvas 23. panta 4. punktu, ar nosacījumu, ka tas tiek pienācīgi pamatots un ka šis pamatojums var būt ietverts valsts tiesībās ārpus tiesiskā regulējuma, ar kuru šī direktīva tikusi transponēta.

II. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības

5. Direktīvas 2019/1023 23. panta "Atkāpes" 4. punktā ir paredzēts:

"Dalībvalstis var konkrētas parāda kategorijas izslēgt no parādsaistību dzēšanas vai ierobežot parādsaistību dzēšanas iespējas, vai noteikt ilgāku saistību dzēšanas laikposmu, ja šāda izslēgšana, ierobežošana vai ilgāki laikposmi ir pienācīgi pamatoti, piemēram, ja ir:

a) nodrošināti parādi;

b) parādi, kas izriet no kriminālsodiem vai ir ar tiem saistīti;

c) parādi, kas izriet no atbildības par neatļautu darbību;

d) parādi attiecībā uz uzturēšanas saistībām, kas izriet no ģimenes, vecāku un bērnu, laulības vai radniecības attiecībām;

e) parādi, kas radušies pēc tam, kad ir iesniegts pieteikums uzsākt procedūru, kas noslēdzas ar parādsaistību dzēšanu, vai kad ir uzsākta šāda procedūra; un

f) parādi, kas izriet no pienākuma segt izmaksas saistībā ar procedūru, kas noslēdzas ar parādsaistību dzēšanu."

B. Portugāles tiesiskais regulējums

1. CIRE

6. Portugāles tiesību sistēmā iespēja panākt parādsaistību dzēšanu fizisku personu maksātnespējas procedūrā tika ieviesta 2004. gadā ar 2004. gada 18. marta *Decreto-Lei nº 53/2004* (Dekrētlikums Nr. 53/2004)[4], ar kuru tika izveidots *Código da Insolvência e da Recuperação de Empresas* (Uzņēmumu maksātnespējas un sanācijas kodekss, turpmāk tekstā – "*CIRE*").

[4] 2004. gada 18. marta *Diário da República*, I-A sērija, Nr. 66.

7. *CIRE* 235. pants, kurā nostiprināts vispārējais parādsaistību dzēšanas princips, ir formulēts šādi:

"Ja parādnieks ir fiziska persona, tas var saņemt atbrīvojumu no prasījumiem, kas veido maksātnespējas saistības, kuras nav tikušas izpildītas maksātnespējas procedūras gaitā vai trīs gadu laikā pēc tās pabeigšanas, saskaņā ar šajā nodaļā izklāstītajiem nosacījumiem."

8. Konkrēti, attiecībā uz parādsaistību dzēšanu *CIRE* 245. panta 2. punkta d) apakšpunkta redakcijā, kāda izriet no 2019. gada 28. jūnija *Decreto-Lei nº 84/2019* (Dekrētlikums Nr. 84/2019)[5], kurā ietverti 2019. gada valsts budžeta izpildes noteikumi, ir paredzēts, ka parādsaistību dzēšana neattiecas uz "nodokļu un sociālā nodrošinājuma prasījumiem".

9. 2022. gadā ar 2022. gada 11. janvāra *Lei nº 9/2022* (Likums Nr. 9/2022)[6], ar kuru tika transponēta Direktīva 2019/1023, netika veiktas izmaiņas to parādsaistību kategoriju sarakstā, kuras ir izslēgtas no parādsaistību dzēšanas, tostarp attiecībā uz nodokļu un sociālā nodrošinājuma parādsaistībām. Šajā likumā netika norādīts nekāds pamatojums šādai izslēgšanai.

2. LGT

10. Portugāles nodokļu uzlikšanas tiesiskais regulējums ir balstīts uz 1998. gada 17. decembra *Decreto-Lei nº 398/98* (Dekrētlikums Nr. 398/98)[7], ar kuru tika apstiprināts *Lei Geral Tributária* (Vispārējais nodokļu likums, turpmāk tekstā – "*LGT*"), kurā ir izklāstīti un definēti Portugāles nodokļu tiesību vispārējie principi un nodokļu administrācijas pilnvaras, kā arī garantijas nodokļu maksātājiem.

11. *LGT* 5. panta 1. un 2. punktā ir noteikts:

"1. Nodokļu uzlikšanas mērķis ir apmierināt valsts un citu publisko struktūru finansiālās vajadzības un veicināt sociālo taisnīgumu, vienlīdzīgas iespējas un nepieciešamās korekcijas bagātības un ienākumu sadales nevienlīdzībā.

2. Nodokļu uzlikšana atbilst vispārējuma, vienlīdzības, likumības un materiālā taisnīguma principiem."

12. Saskaņā ar *LGT* 30. panta 2. un 3. punktā noteikto:

"2. Nodokļu parāds ir absolūts, un tā samazināšanas vai dzēšanas nosacījumus var noteikt vienīgi saskaņā ar vienlīdzības un nodokļu likumības principiem.

3. Iepriekšējā punktā izklāstītie noteikumi prevalē pār jebkādu speciālu tiesisko regulējumu."

III. Pamatlietas fakti un prejudiciālie jautājumi

13. Ar 2018. gada 18. jūnija spriedumu, kas ir stājies likumīgā spēkā, parādnieks tika pasludināts par maksātnespējīgu.

[5] 2019. gada 28. jūnija *Diário da República*, 1. sērija, Nr. 122.

[6] 2022. gada 11. janvāra *Diário da República*, 1. sērija, Nr. 7.

[7] 1998. gada 17. decembra *Diário da República*, I-A sērija, Nr. 290.

14. 2019. gada 23. janvārī pirmās instances tiesa provizoriski atzina par pieņemamu parādnieka pieteikumu par parādsaistību dzēšanu.

15. 2022. gada 29. jūlijā maksātnespējas procedūras administrators iesniedza galīgo atzinumu, kurā viņš secināja, ka parādniekam ir tiesības saņemt parādsaistību dzēšanu.

16. 2022. gada 3. oktobrī parādniekam saskaņā ar *CIRE* 245. panta 2. punktu tika piešķirts atbrīvojums no atlikušajām saistībām, izņemot nodokļu un sociālā nodrošinājuma prasījumus.

17. Par šo lēmumu parādnieks iesniedza apelācijas sūdzību *Tribunal da Relação do Porto* (Portu apelācijas tiesa, Portugāle). Savas apelācijas sūdzības pamatojumā viņš norādīja, ka *CIRE* 245. panta 2. punkts nav saderīgs ar Direktīvas 2019/1023 23. panta 4. punktu, jo nodokļu un sociālā nodrošinājuma prasījumu izslēgšana no parādsaistību dzēšanas, pretēji šajā pēdējā tiesību normā paredzētajam, nav "pienācīgi pamatot[a]".

18. Iesniedzējtiesa konstatē, ka Likumā Nr. 9/2022, ar kuru Direktīva 2019/1023 tikusi transponēta valsts tiesībās, nav ietverts nekāds pamatojums nodokļu un sociālā nodrošinājuma prasījumu izslēgšanai un ka šāds pamatojums nebija paredzēts arī šā likuma projektā. Šī tiesa norāda, ka papildus šaubām par *CIRE* 245. panta 2. punkta saderību ar šo direktīvu tai ir šaubas arī par to, vai šajā tiesību normā paredzētā izslēgšana ir uzskatāma par šķērsli ar šo direktīvu, LESD un Savienības tiesību efektivitāti sasniedzamajiem mērķiem.

19. Šādos apstākļos *Tribunal da Relação do Porto* (Portu apelācijas tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai Direktīvas [2019/1023] 23. panta 4. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka citu (proti, attiecīgajos apakšpunktos neuzskaitītu) parādu izslēgšana ir atļauta vienīgi tad, ja tā ir "pienācīgi pamatota"?

2) Vai dalībvalstu iespēja izslēgt noteiktas parādu kategorijas no parādsaistību dzēšanas (ar nosacījumu, ka šāda izslēgšana ir pienācīgi pamatota atbilstoši Direktīvas 2019/1023 23. panta 4. punktā noteiktajam) ir jāinterpretē tādējādi, ka tā dalībvalstīm ļauj izslēgt nodokļu parādus (kas minētajā tiesību normā nav minēti), šādi radot sev pašām priviliģētu stāvokli?

3) Kādiem kritērijiem – gadījumā, ja uz šiem jautājumiem tiek atbildēts apstiprinoši – [..] Savienības tiesību izpratnē ir jāatbilst šai pamatotībai, lai tiktu nodrošināta gan [Savienības] likumdevējam, gan valsts likumdevējam saistošo vispārējo Savienības tiesību principu un pamattiesību ["aizliegums diskriminēt pilsonības dēļ" (LESD 18. pants) un "darījumdarbības brīvība" ([Hartas] 16. pants), kā arī iekšējā tirgus ekonomisko pamatbrīvību] ievērošana?

4) Vai – gadījumā, ja uz iepriekš jau minēto jautājumu tiek atbildēts noliedzoši – jēdzienu "parādi, kas izriet no krimināls odiem vai ir ar tiem saistīti" un "parādi, kas izriet no atbildības par neatļautu darbību" definīcijās [..] Savienības tiesību izpratnē un Direktīvas 2019/2023 interpretācijas vajadzībām) ietilpst arī nodokļu parādi, kā noteic [šo] direktīvu transponējošais valsts tiesību akts ([Likums Nr. 9/2022])?"

20. Rakstveida apsvērumus iesniedza parādnieks, Sociālā nodrošinājuma iestāde, Portugāles un Spānijas valdības, kā arī Eiropas Komisija.

IV. Juridiskā analīze

21. Ar savu otro prejudiciālo jautājumu valsts tiesa interesējas par dalībvalstu iespēju izslēgt no parādsaistību dzēšanas noteiktas parādu kategorijas, tostarp nodokļu un sociālā nodrošinājuma prasījumus, tādējādi radot sev priviliģētu situāciju.

22. Gan Komisija, gan Portugāles un Spānijas valdības savos apsvērumos atzīst, ka Direktīvas 2019/1023 23. panta 4. punktā ietvertais saraksts nav izsmeļošs, jo tajā ir paredzēts, ka konkrētas prasījumu kategorijas var tikt izslēgtas no parādsaistību dzēšanas, kā tas tostarp ir ar sešām prasījumu kategorijām, kas uzskaitītas šā punkta turpinājumā.

23. Šaubas varētu būt radījis šā panta sākotnējais formulējums spāņu valodā, kurā bija norādīts, ka dalībvalstis var "konkrētas [..] kategorijas izslēgt no parādsaistību dzēšanas, ja ir"[8]. Tomēr šis formulējums ir ticis aizstāts ar "piemēram, ja ir"[9] šīs direktīvas labojumā[10], tādējādi pieskaņojot formulējumu spāņu valodā citu valodu versijām.

24. Tādējādi vairs nav šaubu: formulējuma "dalībvalstis var [..] izslēgt no parādsaistību dzēšanas" un iesprauduma "piemēram" lietojums liecina, ka Direktīvas 2019/1023 23. panta 4. punktā ietvertais saraksts patiešām ir uzskatāms par neizsmeļošu to prasījumu kategoriju sarakstu, kurus var izslēgt no parādsaistību dzēšanas, ko dalībvalstis var papildināt. Šo analīzi pastiprina direktīvas 81. apsvērums, apskatot to kopsakarā ar Eiropas Savienības Padomē notikušajām diskusijām[11], no kurām izriet, ka pienācīgi pamatotos gadījumos dalībvalstīm vajadzētu būt iespējai izslēgt arī citu kategoriju prasījumus.

25. Vispārīgāk, kas attiecas uz dalībvalstu rīcības brīvību izslēgt noteiktas prasījumu kategorijas no parādsaistību dzēšanas iespējas, ir jānošķir atsevišķas prasījumu kategorijas izslēgšanas princips un šīs izslēgšanas nosacījumi.

26. Runājot par publiski tiesisko prasījumu izslēgšanu principā, būtu jānorāda, ka Direktīvas 2019/1023 23. panta 4. punktā ir uzskaitītas sešas prasījumu kategorijas, kuras dalībvalstis var izslēgt no parādsaistību dzēšanas vai attiecībā uz kurām var ierobežot parādsaistību dzēšanu, vai arī pagarināt dzēšanas termiņu. Šīs kategorijas ir šādas: nodrošināti parādi, parādi, kas izriet no krimināLsodiem vai ir ar tiem saistīti, parādi, kas izriet no atbildības par neatļautu darbību, uzturlīdzekļu parādi, parādi, kas radušies pēc tam, kad ir iesniegts pieteikums uzsākt parādsaistību dzēšanas procedūru, vai pēc šīs procedūras uzsākšanas un parādi, kas saistīti ar šīs procedūras izmaksām.

27. Komisija savos apsvērumos izvirza argumentu, ka starp šīm dažādajām prasījumu kategorijām pastāvot saikne, kas attaisnojot to, ka dalībvalstīm, kuras vēlas veidot izņēmumus no pilnīgas parādsaistību dzēšanas principa, netiek dota pilnīga rīcības brīvība, pamatojoties uz attiecīgo parādsaistību raksturu.

8 "en los siguientes casos".

9 "como en los siguientes casos".

10 OV 2022, L 43, 94. lpp.

11 Skat. prezidentvalsts 2018. gada 16. maija piezīmi Pastāvīgo pārstāvju komitejai par priekšlikumu direktīvai par preventīvās pārstrukturēšanas regulējumu, otro iespēju un pārstrukturēšanas, maksātnespējas un saistību dzēšanas procedūru efektivitātes palielināšanas pasākumiem un ar ko groza Direktīvu 2012/30/ES – daļēja vispārēja pieeja (Dokuments Nr. 8830/18 ADD 1), it īpaši 14. zemsvītras piezīmi, kurā teikts, ka apsvērumos tiks precizēts, ka 22. panta 1. un 3. punkts (šobrīd – pieņemtās direktīvas 23. panta 2. un 4. punkts) nav izsmeļošs.

28. Šī saikne esot saistīta ar rūpēm panākt taisnīgumu pēc būtības: pirmkārt, parādniekam nevajadzētu būt iespējai izvairīties no tādu darbību finansiālajām sekām, kas nav saistītas ar parastu komercdarbību (no ģimenes tiesībām izrietošas parādsaistības, parādsaistības saistībā ar noziedzīgiem nodarījumiem vai civiltiesisko atbildību). Otrkārt, parādsaistības, kas radušās saistību dzēšanas procedūras ietvaros vai vēlāk, nevar būt parādsaistību dzēšanas priekšmets, lai garantētu šīs procedūras efektivitāti. Treškārt, var izslēgt arī nodrošinātos parādus, jo tie ir radušies tieši ar mērķi izvairīties no maksātnespējas sekām.

29. Tomēr vairāki faktori nerunā par labu šādai argumentācijai.

30. Vispirms, pats Direktīvas 2019/1023 23. panta formulējums paredz iespēju formu modulāciju attiecībā uz iespējamiem izņēmumiem no pilnīgas parādsaistību dzēšanas principa. Šā panta 1. punktā ir teikts, ka visām dalībvalstīm ir jāparedz negodīgu vai ļaunticīga parādnieku izslēgšana. Savukārt, 3. un 5. punktā ir norādīts, ka dalībvalstis atsevišķos, precīzi uzskaitītos gadījumos var noteikt attiecīgi ilgākus parādsaistību dzēšanas laikposmus vai ilgāku diskvalifikācijas laikposmu. 4. punktā, kura interpretācija tiek lūgta, tāpat kā 2. punktā ir paredzēts, ka dalībvalstis var izvēlēties izņēmumus no pilnīgas parādsaistību dzēšanas principa, ja tie ir pienācīgi pamatoti, ilustrējot šo iespēju ar neizsmeļošu piemēru sarakstu. Tādējādi pilnīgas parādsaistību dzēšanas procedūra var darboties ļoti atšķirīgi un tai var būt ļoti atšķirīga darbības joma atkarībā no katras dalībvalsts izvēles. Līdz ar to, šķiet, nav viegli apgalvot, ka šīs parādsaistību dzēšanas procedūras saskaņošanas mērķis attaisno to, ka no šādas parādsaistību dzēšanas principā nav atļauts izslēgt dažas īpašas prasījumu kategorijas.

31. Turpinot, nekas diskusijās līdz Direktīvas 2019/1023 pieņemšanai neliecina, ka publiski tiesiskos prasījumus nevarētu izslēgt no parādsaistību dzēšanas. Proti, direktīvas priekšlikumā par 22. pantu (šobrīd pieņemtās direktīvas 23. pants) bija skaidri teikts, ka dalībvalstīm ir "liela rīcības brīvība, nosakot ierobežojumus attiecībā uz normām par saistību dzēšanas iespējām un par saistību dzēšanas laikposmiem, ja vien šādi ierobežojumi ir nepārprotami konkretizēti un ir nepieciešami, lai aizsargātu vispārējās sabiedrības intereses"[12].

32. Šī vēlme piešķirt pietiekamu rīcības brīvību dalībvalstīm tika apstiprināta diskusijās Padomē[13]. Faktiski sarunās šajā iestādē bez īpašām piezīmēm tika pievienoti izņēmumi no parādsaistību dzēšanas[14] un tika precizēts, ka dalībvalstis saskaņā ar saviem tiesību aktiem var arī izslēgt dažus prasījumu veidus, neprecizējot šo prasījumu raksturu[15]. Pašā sarunu Padomē noslēgumā Portugāle nāca klajā ar paziņojumu, kurā tā būtībā norādīja, ka, pirmkārt, teksts ir pietiekami

[12] Skat. priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par preventīvās pārstrukturēšanas regulējumu, otro iespēju un pārstrukturēšanas, maksātnespējas un saistību dzēšanas procedūru efektivitātes palielināšanas pasākumiem un ar ko groza Direktīvu 2012/30/ES (COM(2016) 723 final), 26. lpp.

[13] Skat. 5. punktu prezidentvalsts 2017. gada 19. maija piezīmē Pastāvīgo pārstāvju komitejai/Padomei par priekšlikumu direktīvai par preventīvās pārstrukturēšanas regulējumu, otro iespēju un pārstrukturēšanas, maksātnespējas un saistību dzēšanas procedūru efektivitātes palielināšanas pasākumiem un ar ko groza Direktīvu 2012/30/ES – politikas debates (Dokuments Nr. 9316/17): "Ministri neoficiālā tieslietu un iekšlietu ministru sanāksmē 2017. gada 27. janvārī būtībā pauda plašu atbalstu priekšlikuma mērķiem. Šajā sanāksmē notikušajās diskusijās izkristalizējās tas, cik svarīgi ir panākt taisnīgu līdzsvaru starp parādnieku un kreditoru interesēm un nodrošināt zināmu elastību, lai neiejauktos valstu sistēmās, kas efektīvi funkcionē. Pārrunas Civiltiesību jautājumu darba grupā (maksātnespēja) parādīja, ka priekšlikuma mērķi vispārīgi tiek atbalstīti. Tomēr delegācijas arī uzsvēra ierosinātās direktīvas sarežģītību tās saiknes ar citām valstu tiesību jomām dēļ, kā arī no tā izrietošo vajadzību piešķirt dalībvalstīm pietiekamu rīcības brīvību, lai [Savienības] pasākumus pielāgotu valstu ekonomiskajiem apstākļiem un juridiskajām struktūrām."

[14] Skat. prezidentvalsts Bulgārijas un nākamās prezidentvalsts Austrijas 2018. gada 16. marta piezīmi Civiltiesību jautājumu darba grupai (maksātnespēja) par priekšlikumu direktīvai par preventīvās pārstrukturēšanas regulējumu, otro iespēju un pārstrukturēšanas, maksātnespējas un saistību dzēšanas procedūru efektivitātes palielināšanas pasākumiem, un ar ko groza Direktīvu 2012/30/ES – Pārskatītā III sadaļas 19., 20. un 22. panta redakcija un saistītās definīcijas (Dokuments Nr. 7150/18), 6. lpp.

[15] Skat. prezidentvalsts 2018. gada 24. maija piezīmi Padomei par priekšlikumu direktīvai par preventīvās pārstrukturēšanas regulējumu, otro iespēju un pārstrukturēšanas, maksātnespējas un saistību dzēšanas procedūru efektivitātes palielināšanas pasākumiem, un ar ko groza Direktīvu 2012/30/ES – daļēja vispārēja pieeja (Dokuments Nr. 9236/18 ADD 1), 9. lpp.

elastīgs, lai dalībvalstis varētu saglabāt vai ieviest noteikumus, ar kuriem tiek izslēgta vai ierobežota nodokļu parādu dzēšanas iespēja, jo šādi pasākumi būtu jāuzskata par pienācīgi pamatotiem nodokļu parādu īpašā rakstura dēļ, un, otrkārt, ka tā, transponējot direktīvu, vēlētos saglabāt šo nostāju attiecībā uz tiesisko regulējumu par nodokļu parādu dzēšanas iespēju [16].

33. Eiropas Parlamenta Ekonomikas lietu komiteja, kurai atzinumu lūdza sniegt pamata atzinumu gatavojošā Juridiskā komiteja, ierosināja grozījumu attiecībā uz apsvērumu un punktu par labu skaidrai iespējai izslēgt publiski tiesiskus prasījumus, attiecībā uz kuriem dalībvalstīm jāņem vērā nepieciešamais līdzsvars starp sabiedrības interesēm un uzņēmējdarbības veicināšanu [17].

34. Visbeidzot, ir skaidrs, ka Direktīva 2019/1023 ir minimālās saskaņošanas direktīva attiecībā uz parādsaistību pilnīgu dzēšanu, kuras mērķis ir šāda veida procedūras izveide katrā dalībvalstī un nevis saskaņotas parādsaistību dzēšanas procedūras izveide. Proti, sarunas deva iespēju dalībvalstīm atgādināt, ka šī procedūra, kas atkarībā no dalībvalsts var būt vai nebūt jauna, ir pietiekami jāpielāgo, lai netraucētu efektīvi funkcionējošām valstu sistēmām, jo šāda procedūra ir saistīta ar citām valsts tiesību jomām un ekonomiskā situācija un juridiskās struktūras dažādās dalībvalstīs ir atšķirīgas [18].

35. Savukārt, runājot par kādas prasījumu kategorijas izslēgšanas nosacījumiem, Direktīvas 2019/1023 23. panta 4. punktā ir paredzēts, ka "izslēgšana, ierobežošana vai ilgāki laikposmi ir pienācīgi pamatoti". Līdz ar to, lai gan dalībvalstu rīcības brīvība nav ierobežota attiecībā uz to konkrēto prasījumu kategoriju raksturu, kuras var izslēgt, tā tomēr ir ierobežota ar pamatojumu, kāds tām ir jāsniedz, lai pamatotu šādu izslēgšanu.

36. Turklāt dalībvalstis ir izmantojušas šo rīcības brīvību, lai izslēgtu dažas prasījumu kategorijas, kas nav uzskaitītas Direktīvas 2019/1023 23. panta 4. punktā. Francijā no parādsaistību dzēšanas ir izslēgti tostarp darba ņēmēju prasījumi un prasījumi, kas izriet no rīcības ar mantu mantojuma rezultātā, kurš ir atklājies procedūras laikā [19]. Nīderlandē, piemēram, ir izslēgti prasījumi, kas saistīti ar aizdevumiem studentiem [20]. Spānijā tostarp ir izslēgti arī prasījumi attiecībā uz darba samaksu [21].

37. Lietojot frāzi "radot sev priviliģētu situāciju", iesniedzējtiesa, šķiet, uzskata, ka Portugāles Republika, atsakoties sevi pakļaut tādai pašai attieksmei, kāda tā pilnīgas parādsaistību dzēšanas ietvaros ir pret citiem kreditoriem, jo tā no šīs dzēšanas izslēdz nodokļu un sociālā nodrošinājuma prasījumus, pārkāpj kreditoru vienlīdzību. Tomēr maksātnespējas procedūras ietvaros, kurai var pielīdzināt pilnīgas parādsaistību dzēšanas procedūru, ņemot vērā tās ietekmi uz kreditoriem, tiek mēģināts panākt nevis vienlīdzību starp visiem kreditoriem, bet gan vienlīdzību starp kreditoriem, kuri atrodas salīdzināmā situācijā. Tā, saistībā ar pārstrukturēšanu Direktīvas 2019/1023 10. panta 2. punkta b) apakšpunktā ir paredzēts, ka pret kreditoriem ar

[16] Skat. Padomes Ģenerālsekretariāta 2019. gada 21. maija piezīmi Pastāvīgo pārstāvju komitejai un Padomei par projektu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par preventīvās pārstrukturēšanas regulējumu, parādsaistību dzēšanu un diskvalifikāciju un ar pārstrukturēšanu, maksātnespēju un parādsaistību dzēšanu saistīto procedūru efektivitātes palielināšanas pasākumiem, un ar ko groza Direktīvu (ES) 2017/1132 (Direktīva par pārstrukturēšanu un maksātnespēju) (pirmais lasījums) – leģislatīvā akta pieņemšana – paziņojumi (Dokuments Nr. 9170/2/19 REV 2 ADD 1), 1. un 2. lpp.

[17] Skat. Ekonomikas un monetārās komitejas 2017. gada 7. decembra atzinumu Juridiskajai komitejai par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par preventīvās pārstrukturēšanas regulējumu, otro iespēju un pārstrukturēšanas, maksātnespējas un saistību dzēšanas procedūru efektivitātes palielināšanas pasākumiem, un ar ko groza Direktīvu 2012/30/ES, atzinuma sagatavotājs: *Enrique Calvet Chambon*, ierosinātais 22. un 94. grozījums.

[18] Skat. šo secinājumu 13. zemsvītras piezīmi.

[19] Skat. *Code de commerce* (Komerckodekss) L 645-11. pantu.

[20] Skat. *Faillissementswet* (Bankrota likums) 299.a pantu.

[21] Skat. *Ley 22/2003 Concursal* (Likums Nr. 22/2003 par maksātnespēju) 489. panta 1. punkta 4. un 5. apakšpunktu.

pietiekamu interešu kopīgumu tai pašā kategorijā izturas vienlīdzīgi, un veidā, kas ir proporcionāls viņu prasījumam. Tāpat šīs direktīvas 52. apsvērumā ir teikts, ka no kreditoru interešu ievērošanas kritērija izriet, ka tad, ja publisko iestāžu kreditoriem ir privileģēts statuss saskaņā ar valsts tiesību aktiem, dalībvalstis varētu paredzēt, ka ar plānu šo kreditoru prasījumiem nevar piemērot pilnīgu vai daļēju dzēšanu. Savukārt minētās direktīvas 44. apsvērumā tiek atgādināts, ka pirmkārt, būtu, jānodrošina, ka tiesības, kas būtībā ir līdzīgas, tiek ievērotas taisnīgi un ka pārstrukturēšanas plāni var tikt pieņemti bez netaisnīgas nelabvēlīgas ietekmes uz ietekmēto personu tiesībām, šīs pēdējās apvienojot atsevišķās kategorijās, kas atbilst attiecīgās valsts tiesību aktos paredzētajiem kategoriju izveides kritērijiem, un, otrkārt, jāļauj dalībvalstīm atsevišķās kategorijās iedalīt arī tādu kreditoru veidus, kuriem trūkst pietiekama interešu kopīguma, piemēram, nodokļu vai sociālā nodrošinājuma iestādes.

38. Šie noteikumi ir saskanīgi ar Tiesas judikatūru par darījumdarbības brīvību, ko aizsargā Hartas 16. pants. Proti, tā ir nospriedusi, ka, lai gan tiesības uz īpašumu aizsargā visu dalībvalstu konstitucionālā kārtība un līdzīgas garantijas tiek piešķirtas brīvai tirdzniecībai, darbam un citām profesionālām darbībām, šādi garantētās tiesības, kas nebūt nešķiet absolūtas prerogatīvas, ir jāskata, ņemot vērā aizsargāto preču un darbību sociālo funkciju. Tā ir piebildusi, ka šā iemesla dēļ šāda veida tiesības regulāri tiek garantētas tikai ar ierobežojumiem, kas tiek paredzēti sabiedrības interesēs [22].

39. Līdz ar to, paredzot nodokļu un sociālā nodrošinājuma prasījumu izslēgšanu no pilnīgas parādsaistību dzēšanas procedūras, Portugāles Republika pati par sevi nepārkāpj ne kreditoru vienlīdzību, kāda tā īstenojama šajā jomā, ne darījumdarbības brīvību.

40. Kas attiecas uz šādas izslēgšanas pamatošanas prasībām, Komisija uzskata, ka te nevar būt runa par vienkāršu *pro forma* paziņojumu un ka Portugāles likumdevējs nav sniedzis nekādu, kaut vai tīri formālu pamatojumu šai nodokļu un sociālā nodrošinājuma prasījumu izslēgšanai.

41. Tomēr, kā jau minēju iepriekš, sarunu laikā par Direktīvu 2019/1023 Portugāle ir veikusi precīzu paziņojumu attiecībā uz nodokļu prasījumu izslēgšanu [23]. Turklāt savos apsvērumos Portugāles valdība norāda, pirmkārt, ka *Constituição da República Portuguesa* (Portugāles Republikas Konstitūcija) 103. panta 1. punktā ir noteikts, ka nodokļu sistēmas mērķis ir apmierināt valsts un citu publisko struktūru finanšu vajadzības un taisnīgi sadalīt ienākumus un bagātību, un, otrkārt, ka *LGT* 5. un 30. pantā ir izklāstīti noteikumi un principi, kas pamato šo izslēgšanu, piemēram, valsts finansiālo vajadzību apmierināšana, sociālā taisnīguma un vienlīdzīgu iespēju veicināšana, kā arī nepieciešamā nevienlīdzības novēršana bagātības un ienākumu sadales jomā saskaņā ar vispārīguma, vienlīdzības, likumības, materiālā taisnīguma un nodokļu parādu absolūtuma principiem.

42. Direktīvas 2019/1023 23. panta 4. punktā nekas nav teikts par nepieciešamā pamatojuma formu, bet 81. apsvērumā ir precizēts, ka ir jāpastāv pienācīgi pamatotam iemeslam valsts tiesību aktos. Manā ieskatā netiek prasīts, lai pamatojums būtu sniegts pašā šo direktīvu transponējošā tiesību aktā, ja tāds jau pastāv valsts tiesiskajā regulējumā (konstitūcijā, likumā, noteikumos) vai pat ja tas ir atklājies minētās direktīvas apspriešanas gaitā, kas būs jāpārbauda valsts tiesai, ņemot vērā visus piemērojamos tiesību aktus un to saskaņotību.

[22] Skat. spriedumu, 1974. gada 14. maijs, *Nold*/Komisija (4/73, EU:C:1974:51, 14. punkts).

[23] Skat. šo secinājumu 16. zemsvītras piezīmi.

43. Noslēdzot, manā ieskatā Direktīva 2019/1023 ir minimālās saskaņošanas direktīva, kuras mērķis ir katrā dalībvalstī ieviest parādsaistību dzēšanas procedūru, kuras aprises attiecībā uz to prasījumu raksturlielumiem, kas var tikt izslēgti no šādas dzēšanas, lielā mērā ir atstātas dalībvalstu novērtējuma ziņā, ar nosacījumu, ka izslēgšana ir pienācīgi pamatota, tostarp ārpus transponēšanas akta.

44. Ņemot vērā visus šos apsvērumus, ierosinu Tiesai atbildēt šādi: Direktīvas 2019/1023 23. panta 4. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā ietvertais saraksts nav izsmeļošs un ka uz citām atsevišķām prasījumu kategorijām, kas šajā sarakstā nav iekļautas, var tikt attiecināta parādsaistību dzēšana, ierobežota parādsaistību dzēšana vai ilgāks dzēšanas termiņš, ja tas tiek pienācīgi pamatots, tostarp ārpus tiesību normas, ar kuru šī direktīva ir transponēta.

V. Secinājumi

45. Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz *Tribunal da Relação do Porto* (Portu apelācijas tiesa, Portugāle) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem ierosinu Tiesai atbildēt šādi:

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2019/1023 (2019. gada 20. jūnijs) par preventīvās pārstrukturēšanas regulējumu, parādsaistību dzēšanu un diskvalifikāciju un ar pārstrukturēšanu, maksātnespēju un parādsaistību dzēšanu saistīto procedūru efektivitātes palielināšanas pasākumiem un ar ko groza Direktīvu (ES) 2017/1132 (Direktīva par pārstrukturēšanu un maksātnespēju) 23. panta 4. punkts

ir jāinterpretē tādējādi, ka

tajā ietvertais saraksts nav izsmeļošs un ka uz citām atsevišķām prasījumu kategorijām, kas šajā sarakstā nav iekļautas, var tikt attiecināta parādsaistību dzēšana, ierobežota parādsaistību dzēšana vai ilgāks dzēšanas termiņš, ja tas tiek pienācīgi pamatots valsts tiesībās, tostarp ārpus tiesību normas, ar kuru šī direktīva ir transponēta.